
Stockholmskällan

Hur vet vi det vi vet om historia?

Det här är en orienteringsövning i historieskrivning och källanvändning, att "kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap" som det står i läroplanen.

Till dig som är lärare

I den här uppgiften tränar eleverna:

Historia	Svenska
• fakta och begrepp• källkritik och källhantering	• skriva och tala• anpassa språket

Historia är berättelser om det som har hänt – vår egen tids berättelse om dåtiden. Men hur vet vi det vi vet om historien? I den här övningen använder vi olika historiska källmaterial för att svara på den frågan.

I uppgiften övar sig eleverna på att ställa frågor till det historiska källmaterialet, och fundera över vilka svar källmaterialet kan ge. Till uppgiften kan du använda många olika typer av källmaterial, som fotografier, texter, målningar, ritningar och film.

I övningen finns fem olika källmaterial. Till varje källmaterial finns flera uppgifter med frågor. De handskrivna källmaterialen är också transkriberade, både ordagrant och till modern svenska.

Eleverna tränar också på att reflektera över hur urvalet av källmaterial styr berättelserna om historien kan påverka historieskrivningen.

Förberedelser

- Bestäm om alla elever ska jobba med ett och samma källmaterial, eller om olika grupper av elever ska jobba med olika källmaterial.
- Skriv ut källmaterialen som finns med i den här instruktionen, enkelsidigt. Till varje källmaterial finns olika uppgifter med frågor, information om källmaterialet och i några fall kort beskrivning av det historiska sammanhanget.
- Tanken är att eleverna arbetar med en uppgift i taget. Ni kan ha gemensam avstämning efter varje uppgift.

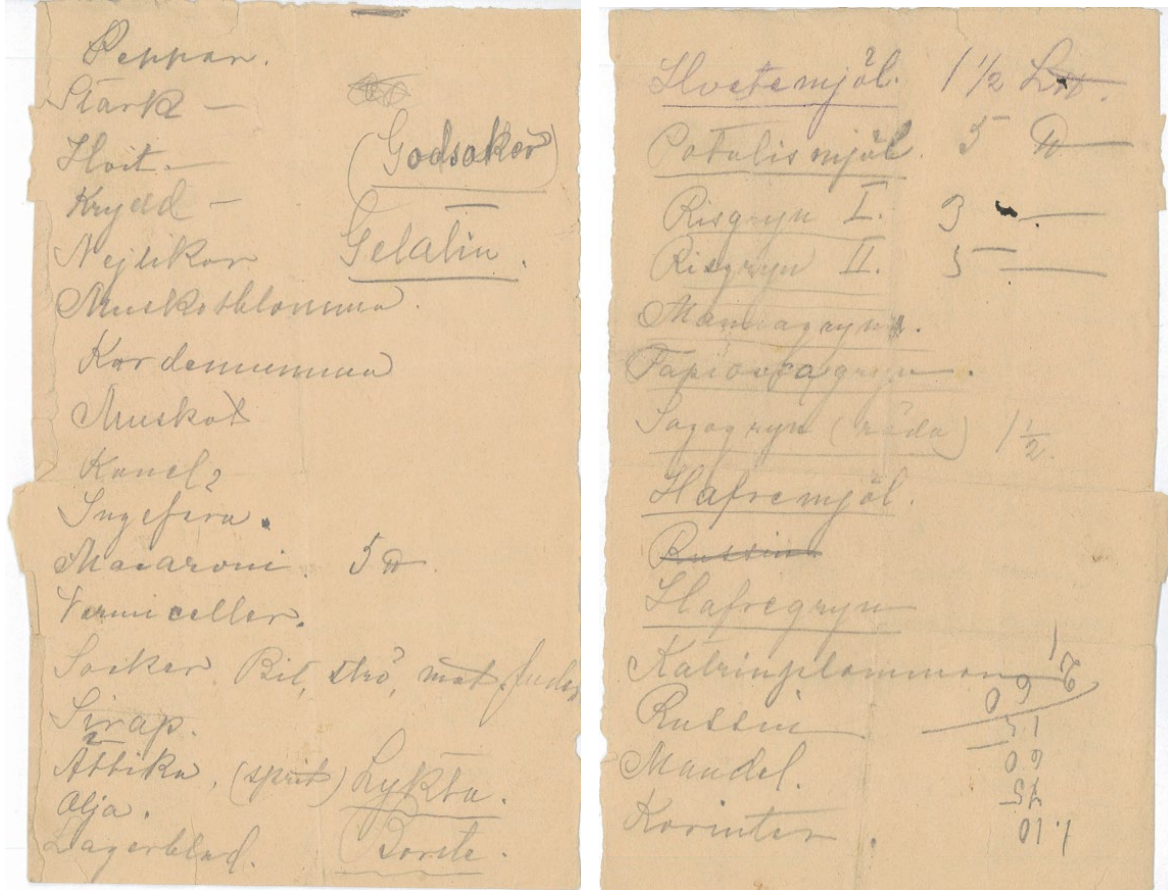
Instruktion

- Låt eleverna diskutera och resonera i grupper eller helklass, under din ledning.
- Du kan välja att använda alla de olika källmaterialen i uppgiften, eller bara något eller några av dem. Antingen arbetar alla grupper med olika källmaterial, eller så jobbar hela klassen med samma.
- Eleverna arbetar med en uppgift i taget. Steg för steg får eleverna mer information och fler frågor att ställa till källmaterialet. Syftet är att eleverna ska pröva att ställa undersökande frågor till källmaterialet, ringa in någonting som källan kan berätta om historien, hur vi kan se på den informationen och hur olika källmaterial kan bidra med olika pusselbitar för att berätta en större historia.
- Avsluta exempelvis med en gemensam diskussion om representativitet, vem källmaterialet kommer ifrån och vems perspektiv av historien vi får se.

Stockholmskällan

Källmaterial 1a.

Uppgift 1: Vad är det du ser?

Titta närmare på källmaterialet.

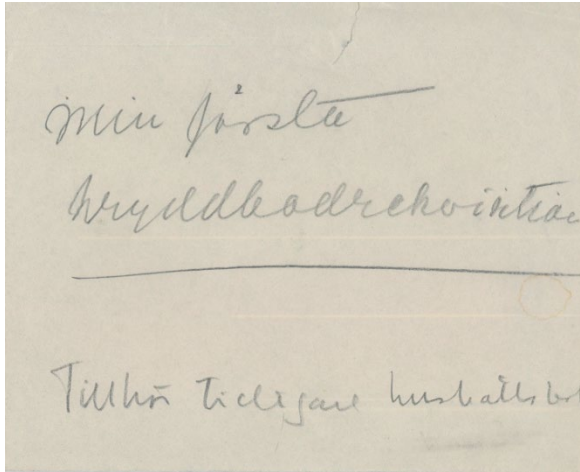
1. Vad är det för sorts källmaterial?

2. Försök att läsa texten! Vilka ord kan du läsa?

Stockholmskällan

Källmaterial 1b.

Uppgift 2: Vad säger det här?

Nu får du lite mer information om ditt källmaterial: Den handskrivna lappen låg från början i det här kuvertet. På kuvertet står:

”Min första kryddbodsrekvisition
Tillhör tidigare hushållsbok”

1. Vad är en *kryddbod*?

2. Vad är en *rekvisition*?

3. Vad berättar kuvertet om ditt källmaterial, texten som låg inuti?

Stockholmskällan**Källmaterial 1, renskrift**

Peppar

Stark-

Hvit-

Krydd-

Nejlikor

Muskotblomma

Kardemumma

Muskot

Kanel

Ingefära

Macaroni 5 hg

Varniceller [osäkert]

Socker Bit, Strö, [oläsligt]

Sirap

Ättika (sprit)

Olja

Lagerblad

Godsaker

Gelatin

Lykta

Bovete

Hvetemjöl 1½ liter

Potatismjöl 5 hg

Risgryn I 3 hg

Risgryn II 5 hg

Mannagryn

Tapiocagryn

Sagogryn (röda) 1½

Hafregryn

Katrinplommon

Russin

Mandel

Korinter

Stockholmskällan

Källmaterial 1.

Uppgift 3: Vad kan källmaterialet berätta för oss?

Nu har du läst igenom ditt källmaterial och vet vad som står där. Det här är en inköpslista som Gurli Linder skrev någon gång mellan 1880 och 1920. Du kan läsa mer om källmaterialet på <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/32182>.

1. Vilka ingredienser på inköpslistan känner du inte igen?

2. Vad kan ditt källmaterial berätta för oss om historien?

3. Varför har någon sparat det här källmaterialet, tror du?

Stockholmskällan**Källmaterial 1.**

Uppgift 4. Vad behöver vi veta för att ta reda på mer?

En ensam källa berättar inte allt.

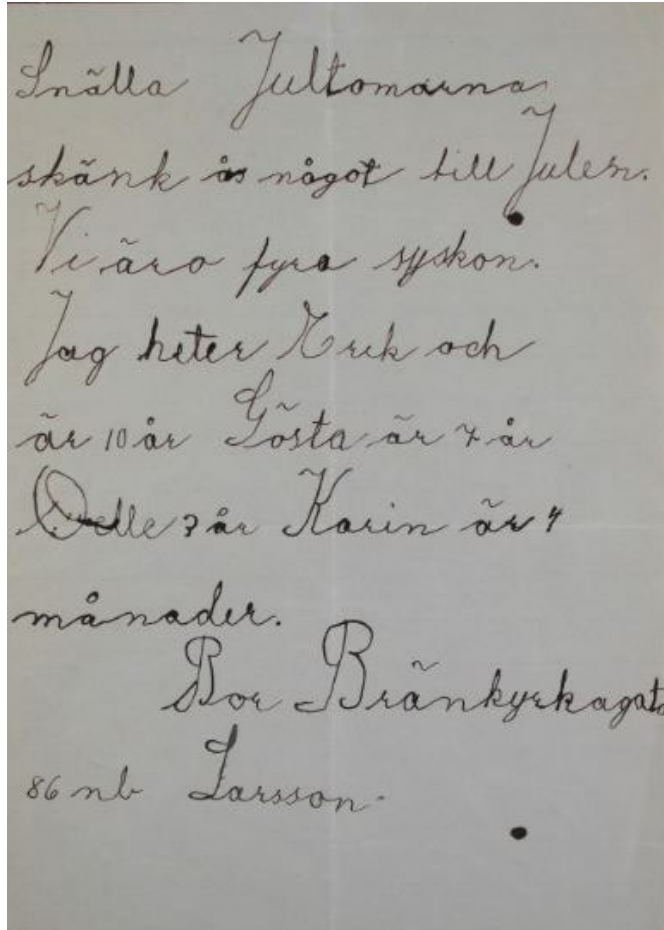
1. Det här är en inköpslista från ungefär år 1900. Kan det säga något om historien för hela samhället, för en grupp i samhället eller för en enskild människa? Motivera ditt svar!

2. Vilka andra källmaterial kan berätta för oss vad människor handlade eller åt för mat för 120 år sedan?

Stockholmskällan

Källmaterial 2.

Snälla Jultommar
skänk oss något till julen.
Vi är fyra syskon.
Jag heter Erik och
är 10 år Lotta är 7 år
Delle är Karin är 4
månader.
Boe Bränkyrkagata
86 nb Larsson.

Uppgift 1: Vad är det du ser?

Titta närmare på källmaterialet.

1. Vad är det för sorts källmaterial?

2. Försök att läsa texten! Vilka ord kan du läsa?

Stockholmskällan

Källmaterial 2, renskrift

Snälla Jultomarna

skänk ås något till Julen.

Vi äro fyra syskon.

Jag heter Erik och är 10 år Gösta är 7 år Olle 3 år Karin är 4 månader.

Bor Bränkyrkagata

86 nb Larsson

Källmaterial 2, renskrift på modern svenska

Snälla jultomtarna!

Ge oss någonting i julklapp.

Vi är fyra syskon.

Jag heter Erik och är tio år, Gösta är sju år, Olle är tre år och Karin är fyra månader.

Vi bor på Bränkyrkagatan 86, på bottenvåningen. Det står Larsson på dörren.

Stockholmskällan

Källmaterial 2.

Uppgift 2: Vad kan källmaterialet berätta för oss?

Nu har du läst igenom ditt källmaterial och vet vad som står där. Det här är ett brev från en tioårig pojke till en förening som hette *Jultomtarne*. Föreningen ordnade julfester och gav presenter till fattiga barn. Du kan läsa mer om källmaterialet på <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/29655>.

1. Vad får du veta om Erik?

2. Vad kan ditt källmaterial berätta för oss om hur samhället såg ut för 100 år sedan?

3. Varför har någon sparat det här källmaterialet, tror du?

Stockholmskällan

Källmaterial 2.

Uppgift 3. Vad behöver vi veta för att ta reda på mer?

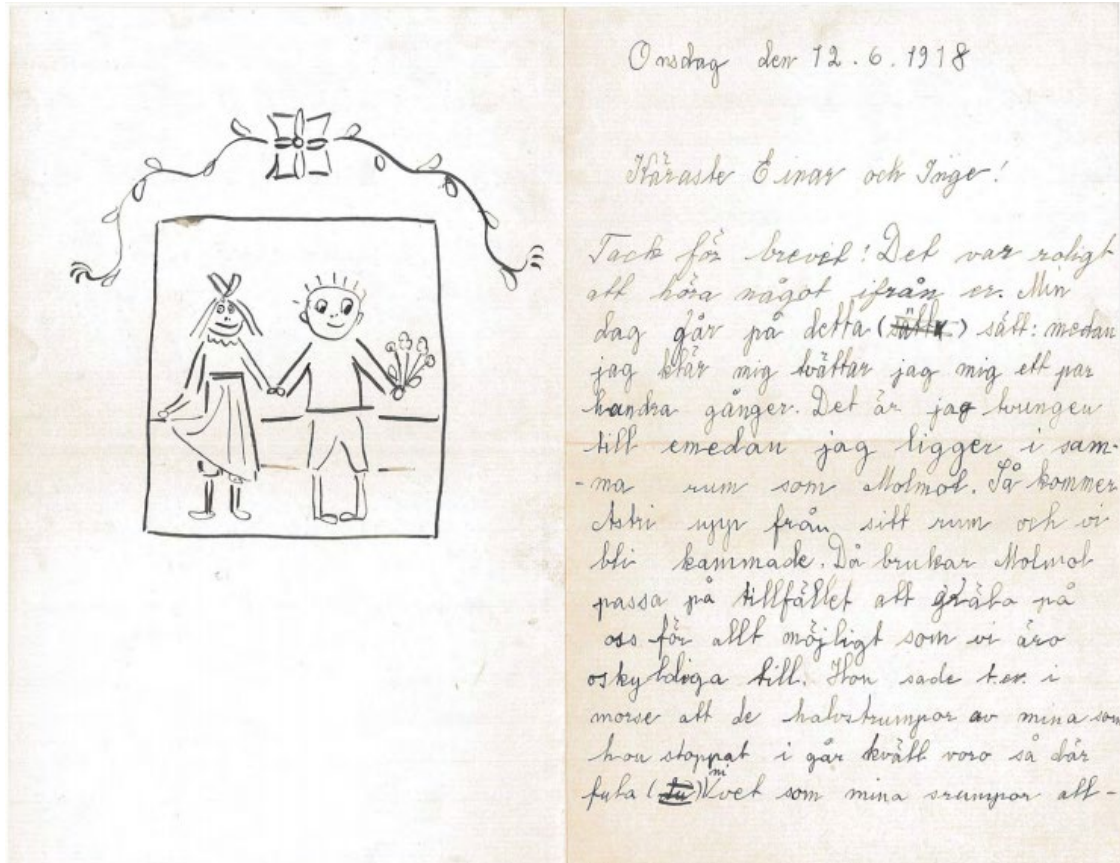
En ensam källa berättar inte allt.

1. Det här är ett brev från ett barn för ungefär 100 år sedan. Kan det säga något om historien för hela samhället, för en grupp i samhället eller för en enskild människa? Motivera ditt svar!

2. Vilka andra källmaterial kan berätta för oss hur barn hade det för 100 år sedan?

Stockholmskällan

Källmaterial 3.

Uppgift 1: Vad är det du ser?

Titta närmare på källmaterialet.

1. Vad är det för sorts källmaterial?

2. Försök att läsa texten! Vilka ord kan du läsa?

Stockholmskällan**Källmaterial 3, renskrift**

Onsdag den 12.6.1918

Käraste Einar och Inge!

Tack för brevet! Det var roligt att höra något ifrån er. Min dag går på detta sätt: medan jag klär mig tvättar jag mig ett par hundra gånger. Det är jag tvungen till emedan jag ligger i samma rum som Mormor. Så kommer Astri upp från sitt rum och vi bli kammade. Då brukar Mormor passa på tillfället att gråla på oss för allt möjligt som vi äro oskyldiga till. Hon sade t.e.x. i morse att de halvstrumpor av mina som hon stoppat i går kväll voro så där fula ni vet som strumpor alltid blir. Detta påstod hon var ett bevis på att jag henne ovetande blött ner mina skor och strumpor utan att tala om det. Sedan detta är överståndet och jag tvättat händer en gång till, går jag ned och äter. Därefter krattar jag gångarna i ”haven”, eller också hämtar jag stora vita stenar från stranden som jag lägger runt gräsplanerna. Sedan bollar jag litet, och går så ut för att hämta något att fylla de ständigt tomma blomstervaserna med. Då kommer jag vanligen för sent till frukostbordet med famnen full av blommor. Under eftermiddagen plockar jag fler stenar, fler blommor, krattar gångarna ett par gånger till, spelar kort, läser och badar, allihop i en enda röra. Sen äter vi middag. Därefter går jag ur och driver med Astri, Karsten och Kaja. Sedan komma vi hem lagom för att äta kväll och en stund därefter gå och lägga oss. Så börjar historien om igen.

Villan som vi bo i är ett gammalt genomskinligt skul. Den är full av sprickor och hål överallt. Om man spiller litet vatten i övre våningen blir det strax en sjö i nedre. Om det blåser är det ingen fara för att skrället skall bortflyga, ty vinden far inte någon stans: den far rätt igenom. För övrigt är här riktigt skönt.

Tusen hälsningar och pussar

från

Putte

Stockholmskällan

Källmaterial 3.

Uppgift 2: Vad kan källmaterialet berätta för oss?

Nu har du läst igenom ditt källmaterial och vet vad som står där. Det här är ett brev från en tioårig flicka till sina föräldrar. I brevet berättar hon om sitt sommarlov hos mormor i Danmark. Du kan läsa mer om källmaterialet på:

<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/30530>.

1. Vad får du veta om Ragna?

2. Vad kan ditt källmaterial berätta för oss om hur sommarlov såg ut för 100 år sedan?

3. Varför har någon sparat det här källmaterialet, tror du?

Stockholmskällan

Källmaterial 3.

Uppgift 3. Vad behöver vi veta för att ta reda på mer?

En ensam källa berättar inte allt.

1. Det här är ett brev från ett barn för ungefär 100 år sedan. Kan det säga något om historien för hela samhället, för en grupp i samhället eller för en enskild människa? Motivera ditt svar!

2. Vilka andra källmaterial kan berätta för oss hur barn hade det för 100 år sedan?

Stockholmskällan

Källmaterial 4.

Uppgift 1: Vad är det du ser?

Titta närmare på källmaterialet.

1. Vad är det för sorts källmaterial?

2. Vad föreställer bilden? Vad ser du för någonting?

Stockholmskällan

Källmaterial 4.

Uppgift 2: Vad kan källmaterialet berätta för oss?

Ditt källmaterial är en målning som visar utsikt över Slussen i Stockholm år 1898.

Konstnären hette Carl August Tholander. Du kan läsa mer om källmaterialet på:

<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/4717>.

1. Vad får du veta om Stockholm i slutet av 1800-talet när du tittar på tavlan?

2. Tror du att tavlan ger en rättvis bild av hur Stockholm såg ut?
Motivera ditt svar!

Stockholmskällan

Källmaterial 4.

Uppgift 3. Vad behöver vi veta för att ta reda på mer?

En ensam källa berättar inte allt. Här har konstnären tolkat verklighetens Slussen och gjort en tavla av det.

1. Vilka andra källmaterial kan berätta för oss hur Stockholm såg ut för länge sedan?

Stockholmskällan

Källmaterial 5.

Uppgift 1: Vad är det du ser?
Titta närmare på källmaterialet.

1. Vad är det för sorts källmaterial?

2. Vad föreställer bilden? Vad ser du för någonting?

Stockholmskällan

Källmaterial 5.

Uppgift 2: Vad kan källmaterialet berätta för oss?

Ditt källmaterial är ett fotografi. Det föreställer fem personer på stranden vid Hässelby strandbad, 1913. Hässelby strandbad var det första ställe där män och kvinnor fick bada tillsammans i Stockholm. Två av personerna har badkläder på sig. Du kan läsa mer om källmaterialet på: <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/6457>.

1. Vad får du veta om bad och simning för cirka 100 år sedan när du tittar på bilden?

2. Vad får du veta om Sverige i början av 1900-talet när du tittar på bilden?

Stockholmskällan

Källmaterial 5.

Uppgift 3. Vad behöver vi veta för att ta reda på mer?

En ensam källa berättar inte allt. Här har fotografen tagit en bild av några personer på Hässelby strandbad 1913. Vi vet inte varför bilden togs eller om den är arrangerad – alltså att fotografen berättat för personerna hur de ska stå och sitta.

1. Det här är ett fotografi som togs för mer än 100 år sedan. Kan det säga något om historien för hela samhället, för en grupp i samhället eller för en enskild människa? Motivera ditt svar!

2. Vilka andra källmaterial kan berätta för oss hur bad och samhällets normer för män och kvinnor för 100 år sedan?
